

ALLAH'IN TAKDİRİ VE RIZASI*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi- ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n- nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

قَالَ لِي جِبْرِيلُ إِنَّ أُمَّتَكَ يَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ عَلَى
سَبْعَةِ أَحْرَفٍ فَمَنْ قَرَأَ مِنْهُمْ عَلَى حَرْفٍ فَلْيَقْرَأْ
كَمَا عَلِمَ وَلَا يَرْجِعْ عَنْهُ وَفِي لَفْظٍ إِنَّ مِنْ أُمَّتِكَ
الضَّعِيفَ فَمَنْ قَرَأَ عَلَى حَرْفٍ فَلْ يَتَحَوَّلْ مِنْهُ إِلَى
غَيْرِهِ رَغْبَةً عَنْهُ

(حم. حذيفة)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

RE. 331/5 (*Kàle lî cibrîlu: Inne ümmeteke yakraûne'l-kur'âne alâ seb'ati ahrufin, femen karaa minhüm alâ harfin, felyakra' kemâ ullime, ve lâ yerci' anhu.*) *Sadaka rasûlü'llah, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Peygamber SAS Hazretleri'nin mübarek ehadis-i şerifesinde n bir miktarını, *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabından okumaya devam edeceğiz.

Hadis-i şeriflerin izahına geçmeden önce, evvelen ve hâssate n, Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek ruh-u saadeti için; sonra sâir enbiya ve mürselînin ervahı için; cümle evliyaullahın ruhları için; hassaten sâdât-ı meşâhiy-ı turûk-u aliyyemizin ruhları için ve eserin müellifi Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için;

İçerisindeki hadis-i şeriflerin bize kadar intikalinde emeğigeçmiş olan cümle ulemanın ve ravilerin ruhları için ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise cem olmuş olan siz kardeşlerimizin, ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan cümle yakınlarının ruhları için ve hayatta olanlarımızın cümlete n sıhhat, afiyet, saadet ve selametimiz için, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif kıraat eyleyip, öyle başlayalım!

.....

a. Kur'an-ı Kerim'in Yedi Şivede Okunması

Hadis-i şerifte Peygamberimiz SAS Hazretleri, Cebrâil AS'ın kendisine söylediği bir sözü naklediyor. Mevzu, Kur'an-ı Kerim'in okunması şekli ile alakalı... Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz, Huzeyfetü'bnü'l-Yemân RA'ın bize naklettiğine göre:¹

قَالَ لِي جِبْرِيلُ إِنَّ أُمَّتَكَ يَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ عَلَى
سَبْعَةِ أَحْرَفٍ فَمَنْ قَرَأَ مِنْهُمْ عَلَى حَرْفٍ فَلْيَقْرَأْ
كَمَا عَلِمَ وَلَا يَرْجِعْ عَنْهُ وَفِي لَفْظٍ إِنَّ مِنْ أُمَّتِكَ
الضَّعِيفَ فَمَنْ قَرَأَ عَلَى حَرْفٍ فَلَا يَتَحَوَّلُ مِنْهُ إِلَى
غَيْرِهِ رَغْبَةً عَنْهُ

(حم. حذيفة)

RE. 331/5 (*Kàle lî cibrîl*) “Cebrâil AS bana dedi ki...” Biz *Cebrâil* deriz. Bazı kereler *Cebrâil* diye geçer; bazı ke re ler *Cibrîl* diye geçer Arapça'da... Hepsi aynı mânâyâ, *Cebrâil* veya *Cibrîl*; büyük meleklerin, mukarreb meleklerin başta gelenlerinden. Peygamber SAS Efendimiz'e vahiy getiren, *Rûhu'l-kudüs* diye de adlandırılan büyük melek. O Cebrâil AS, o melek demiş ki Peygamber SAS Hazretleri'ne:

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V . s.385, no:23321; Heysemî, *Mecmaü'z- Zevâid*, c.V II, s.314, no:11572; Huzeyfe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.78, no:3105; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV , s.95, 15058.

(Inne ümmeteke yakraûne'l-kur'âne alâ seb'ati ahrufin) “Se nin ümmetin Kur'an-ı Kerim'i yedi şive üzerine okuyorlar. *(Femen karaa minhüm alâ harfin)* Onlardan her kim hangi şive üzerine okuyorsa, *(felyakra' kemâ ullime, ve lâ yerci' anhu.)* kendisine öğretildiği tarz ile, şive ile okumaya devam etsin ve ondan geri dönmesin!”

Bu yedi harf, yedi şive meselesi Kur'an-ı Kerim'in tefsirlerinden ve Kur'an'a dair ulûmu anlatan büyük eserlerde uzunca bir bahis mevzuu edilmiştir. Hocamız Rh.A diyor ki:

“—Kırk söz söylendi bu hususta yâni, bu yedi harften murat nedir diye.”

Kırk izah var deniliyor. Fakat bizim seçtiğimiz, size bir tek olarak söylediğimiz şekil, şive...

Şimdi nasıl Türkçe'nin çeşit çeşit şiveleri vardır; hani Karadenizlinin konuştuğuyla, Diyarbakırlının konuştuğu; Karslının konuştuğuyla, Manisalının konuştuğu arasında bir fark vardır da,

“—Sen Karadenizli misin?” deriz ya şahsa...

“—Yoksa sen Diyarbakırlı mısın, Bitlisli misin?” diye nasıl anlarsak, Kur'an-ı Kerim'in indiği sırada, Arap kabileleri arasında yedi tane meşhur şive varmış. Bu yedi şive, yedi büyük kabileye aitmiş.

İlk önce Kur'an-ı Kerim —rivayetlere göre— tek bir şive üzere inmiş. Ama mektep yok, medrese yok, radyo yok, gazete yok, kültür birliği, dil birliği bakımından bizim bugün Yirminci Yüzyıl insanlarının anladığı tarzda değil konuşmalar.

Hani, insanlar birbirlerinin sözlerini kolay anlayamıyorlar. Biraz telaffuzları, ifadeleri değişik... Meselâ bir *fi's-sefer* diyor birisi *fim sefer* diyor... Yâni, buna benzer böyle çeşitli fırkalar varmış.

Bunun üzerine, Peygamber SAS Efendimiz ümmetinden o çeşitli kabilelere mensub insanlar Kur'an-ı Kerim'i okumakta vetelaffuzda zorluk çekince, dilemiş Mevlâmız'dan ki:

“—Şu şiveyle de olsa yâ Rabbi!” diye.

Cebrâil AS gelmiş gitmiş, gelmiş gitmiş... Burada anlatıyor, iki defa, üç defa gittikten sonra, dördüncüde demiş ki:²

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكَ أَنْ تَقْرَأَ أُمَّتَكَ الْقُرْآنَ عَلَى سَبْعَةِ
أَحْرَفٍ فَأَيُّمَا حَرْفٍ قَرَأْتَهُ فَكَذَلِكَ أَصَابُوا

(م. د. ن. حم. عن أبي بن كعب)

(*Inna'llàhe ye'müruke en takraa ümmetüke'l-kur'âne alâ seb'ati ahrufin.*) “Muhakkak ki Allah, sana ümmetinin Kur'an'ı yed i şive üzere okumalarını emrediyor. (*Feeyyümâ harfin karaû aleyhi fekad esâbû*) Hangi şive ile okuyorlarsa, doğruyu bulmuşlardır.”

² Müslim, *Sahîh*, c.I, s.562, no:821; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.466, no:1478; Neseî, *Sünen*, c.II, s.152, no:939; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.127, no:21210; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.76, no:558; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V I, s.138, no:31120; Übey ibn-i Ka'b RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.67, no:3074; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.I, s.185, no:299.

Yâni, her seferinde arttırmış. Bir şiveyken iki şive, iki şiveyken üç şive, üç şiveyken dört şive... Sonuncu da demiş ki: “Yedi şive ile okunmasına müsaade eyledi Mevlâ... Bu bir kolaylık tabii, Kur’an-ı Kerim’in telaffuzunda bir kolaylık olarak, Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin verdiği bir lütuf...”

“—İşte o zayıf ümmetlerin, okumakta zorluk çekip de dili dönmeyen ümmetlerin, kendi usulüyle okumaya başladıysa, o usulle devam etsin! Karışık yapmasın yâni... Bir o şiveden, bir o şiveden karıştırmayın; tutturduğu şive ile başından sonuna muntazam gitsin, metotlu olarak gitsin!” diye tavsiye buyurmuş.

Hakikaten de, geçtiğimiz aylar içinde Libya’da Kur’an-ı Kerim müsabakası varmış, bizi oraya çağırdılar:

“—Gider misiniz?” dediler,

“—Kur’an-ı Kerim ziyafeti, gitmez miyiz?” dedik, iyi ki gitmişiz... Dünyanın her yerinden müslümanlar gelmiş. Hepsi bir başka çeşit Kur’an-ı Kerim okuyor. Afrikalılar var, başka türlü okuyor. Faslılar var, Moritanya’dan gelmiş olanlar var, Endonezya’dan gelmiş olanlar var, Tayland’dan gelmiş olanlar var, Pakistan’dan gelmiş olanlar var, İran’dan gelmiş olanlar var... Hepsi bir başka şive ile okuyor. Kur’an-ı Kerim’in okunuşunda böyle şive farkları; cıvıl cıvıl, çiçeklerin renklerinin, kokularının farklı olduğu gibi yâni... Hepsi güzel! İşte o tarzda tutturmuş.

Ama imtihan heyeti dikkat ediyor. Yâni, eğer *Nâfî'* kıraatinden gidecekse, hep öyle gidecek. Öteki türlüye döndürdü mü, puanını kırıyor; yanlış yaptı diye... Bilmem, *Verş* kıraatinden gitmişse, ona göre gidecek diye öyle dikkat ediyorlar.

Hakîkaten büyüklerimiz, ulemamız o okuyuşa, bu hadis-i şeriflerin kendilerine tavsiyesine çok dikkat etmişler. Yâni, bu ilmi, bu dini bilgileri o kadar titizlikle muhafaza etmişler, bize nakletmişler ki, her şey üzerinde o kadar böyle emek sarf etmişler ki, Allah cümlesinden râzı olsun, şefaatlerine nâil eylesin bizi... Çok hizmet etmişler din-i mübine, Kur'an-ı Kerim'e...

Öyle ciddi ciddi oturuyorlar... Sekiz yaşında, on yaşında, on iki yaşında, on dört yaşında çocuk; hafız olmuş, geçiyor mikrofonun başına, bülbül gibi okuyor. Yâni onun tadına dayanmak mümkün değil, tesirine tahammül etmek mümkün değil. Tatlı tatlı okuyorlar.

Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'in o tadını, o zevkini bize de tattırsın...

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin bize kitabı Kur'an-ı Kerim; kitabı ve hitabı... Allah-u Teâlâ Hazretleri sana vahiy mi edecek? İşte vahyetmiş Peygamberine, işte hitabı... Bizim için... (*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) "Ey iman edenler!" demiyor mu içinde?

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) "Ey iman edenler!" dediği yerde, sende, (*Lebbeyk yâ rabbi*) "Ben iman ettim, buyur yâ Rabbi!" diyeceksin. Sana hitab ediyor çok yerinde, başından sonuna kadar sana hitap...

Onun için, Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemize Kur'an-ı Kerim'i sevmek, kıraatini sevmek, mânâsını sevmek, ahkâmını sevmek, ahkâmını seve seve tatbik edip, hayatımızda yaşamak nasib eylesin...

Peygamber SAS Efendimiz'in ahlâkını sormuşlar, Aişe-i Sıddîka Validemiz'e... Demişler ki:

“—Nasıldı Rasûlüllah Efendimiz'in ahlâkı? Huyu nasıldı?”

Ailesi ya, ailesinden soruyorlar ahlâkını. Demiş ki:

“—Sen Kur'an-ı Kerim okumaz mısın?”

E, okur tabii.

كَانَ خُلُقُهُ الْقُرْآنَ

(م. حم. طس. هب. عن عائشة)

RE. 543/6 (*Kâne hulûkühü'l-kur'ân*) “Rasûlüllah'ın ahlâkı Kur'an-ı Kerim'di.” buyurmuş.³

³ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V I, s.163, no:25341; Buhârî, *Edebü'l- Müfred*, c.I, s.115, no:308; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.30, no:72; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.154, no:1428; Hz. Aişe RA'dan.

Lafız farkıyla: Müslim, *Sahîh*, c.I, s.512, no:746; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s 426, no:1342; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.410, no:1475; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.171, no:1127; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V I, s.292, no:2551; Beyhakî, *Sünenü'l- Kübrâ*, c.II, s.499, no:4413; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.168, no:425;

İbn-i Sa'd, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, c.I, s.364; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*; c.III, s.382; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V II, s.255, no:18378 ve s.380, no:18718.

Kur'an-ı Kerim mushafın içinde; yürüyen Kur'an-ı Kerim, Rasûlüllah... Yürüyen, yâni canlısı o... İşte, "Kur'an-ı Kerim'e muhatap bir insan, Allah'ın sevdiği bir kul olarak nasıl yaşayacak?" denince, insanlar baksınlar Rasûlüllah SAS Efendimiz'e!

Hanımına nasıl muamele etmiş? Dövmüş mü, bağırmış mı, çağırmış mı; yoksa hizmet mi etmiş, iltifat mı eylemiş... Çocuklara nasıl muamele etmiş? "Çekilin kenara!" mı demiş, yoksa hep sinin gönlünü mü okşamış, hediye mi vermiş yollarda...

Hayatını nasıl geçirmiş? Ashab-ı kiramına nasıl muamele etmiş; dertliye, hastaya nasıl gitmiş, nasıl onlara karşı müşfik davranmış, nasıl malını onlara saçmış? Her haliyle Kur'an-ı Kerim'in ayetleri, Rasûlüllah'ın hayatında haline intikal etmiş.

Lafın kıymeti yok ki...

"—Ben Kur'an-ı Kerim'e ezbere biliyorum."

Peki, mübarek; namaz kılmazsan, Allah'ın yolunca gitmezsen, yasaklarını yasak bilmezsen, emirlerini "Baş üstüne" deyip, baş tacı etmezsen, senin Kur'an-ı Kerim'i başından sonuna ezbere bilmende ne fayda var? Kur'an-ı Kerim okunsun, ittibâ edilsin diye indirilmiş.

Allah bize bu mânâyı iyice sezdirsin de, sevdirdin kitabını.

Buradan tabii hangi dersler çıkıyor? Çok dersler çıkıyor: Kur'an-ı Kerim'i itinâ ile, dikkatli okumak dersi çıkıyor. İntizam dersi

çıkıyor; bütün müslümanların her şeyde, her işinde intizamlı olması meselesi çıkıyor. Sonra Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin şefkati, kullarına merhameti, lütfu, müsamahası çıkıyor.

Bir de öyle deniliyor:

“—Hadi bakalım, kendi şîvenle şöyle oku, böyle oku!” diye yediye kadar müsaade etmiş. Onlar da o tarzda okumuşlar, çeşit çeşit...

b. Hz. Ömer'in Rız Olması ve Kızması

Öbür hadis-i şerife geçtik:⁴

قَالَ لِي جِبْرِيلُ أَقْرَبُ عُمَرَ السَّلَامِ وَأَعْلَمُهُ

إِنَّ رِضَاهُ حُكْمٌ وَإِنَّ غَضَبَهُ عِزٌّ

(عد. عن ابن عباس؛ عد. كر. عن سعيد بن جبیر عن أنس)

RE. 331/6 (*Kàle lî cibrîlu*) “Cebrâil AS bana dedi ki,” diyor Peygamber Efendimiz SAS, (*Akri'umere's-selâme ve a'limhu*) “Ömer'e selâm söyle ve bildir ki: (*Enne rıdâhu hükmün*) Onun rızası, hoşnutluğu hikmettir, yerli yerindedir. Onun hoşnut olduğu şey doğrudur. (*Ve gadabuhû izzün*) Onun kızdığı şey de İslâm için izzettir, şereftir, yapılmaması uygundur.”

İbn-i Abbas RA'dan nakledilen bu hadis-i şerif, Hz. Ömer RA hakkında...

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.189, no:4522; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-Sahâbe*, c.I, s.216; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.841, no:32749; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.94, no:15057.

Hız. Ömer nasıl bir kimseydi? Hız. Ömer bir kere boylu postlu, iri yarı bir kimseydi, pehlivan bir kimseydi. Yâni, herkes karşısında duramazdı... Sonra asabî mizaçlı bir kimseydi. Yâni, öyle bir haksızlık gördü mü, tahammül edemezdi. Kimse onun karşısına çıkıp da, “Senin gözünün üstünde kaşın var.” diyemezdi. Yâni, cesaret meselesi... Mümkün değil Hız. Ömer’e öyle karşı çıkmak.

Hattâ bir keresinde şöyle gelmiş Rasûlüllah Efendimiz’in yanına. Rasûlüllah’ın SAS’ın hanımlarından bir tanesi kendi kızı tabii. Yâni kayınpederlik gibi bir şerefe ermiş, öyle bir durumu var. Oraya gelince, bütün hanımlar dağılmışlar bir köşeye... Rasûlüllah SAS Efendimiz gülmüş ve buyurmuş ki:

“—Ömer sokağın bir ucundan görünse, şeytan öbür taraftan kaçır.”

Yâni, öyle bir hali var Hız. Ömer’in...

Çok da gözü yaşlıymış. Yâni, kalbi katı insan değil, boylu büyük ama gözü yaşlıymış. Rivayete göre gözyaşı yüzünde iz yapmış.

İnsan böyle zayıf nâhif bir insanın ağlamasını normal karşılar da... Ağlar tabii zayıf nâhif insan. İnsan oruç tuttu mu meselâ, yüreğine bir hassasiyet geliyor. Bir güzel hadis-i şerif, bir tatlı Kur’an-ı Kerim okuyuşu filân duydu mu, gözlerinden yaşlar boşanıyor. Ama, pehlivan bir insanın ağlaması biraz beklenmeyen bir şeydir. Umumiyetle meselâ; “Falanca adam, ömründe hiç ağlamamıştır.” filan derler, pehlivanlığını belirtmek için.

Hız. Ömer öyle değil. Hem pehlivan, hem de gözü yaşlı. Rivayete göre, kendisine “Allah’tan kork ya Ömer, ölüm var!” gibi sözler söylesin, nasihat etsin diye birisini tayin etmiş.

“—Sen bana her zaman Allah’ın emrini hatırlatacaksın!” demiş.

Sonra bir zaman sonra

“—Senin vazifen bitti.” demiş,

“—Niye yâ Ömer, kusur mu işledim? Yâni, nasihatimi güzel mi yapamadım?”

“—Yok!” demiş, “Sakalımda ak belirdi, artık o vaiz olarak yeter.” demiş.

İnsanın sakalına bir tane ak düştü mü, ne alâmeti bu?

“—Yaşın geçiyor, dikkat et, ömür sona doğru yaklaşıyor. Bak yarıyı geçtin, gençlik elden gitti, bundan sonra ne olacağı belli olmaz!” mânâsına...

Sakalın içine beyazlık düşünce nasihatçiye yol vermiş:

“—Hadi bana bu nasihatçi olarak yeter. Yâni, sakalımdaki beyaz kıl yeter ölümü hatırlatmak üzere.” demiş.

Mührünün üstünde, rivayete göre:⁵

كَفَى بِالْمَوْتِ وَاعِظًا يَا عُمَرَ

(*Kefâ bi'l-mevti vâizen yâ umer*) “Ey Ömer, sana vaiz olarak ölüm yeter!” Başka vaiz arama, başka nasihatçinin yanına gitme, ölüm sana vaiz olarak yeter. Etrafında ölen yok mu konudan, komşudan, akrabadan, hemşehrilerden? Var... İşte vaiz olarak yeter. “Sen de öleceksin! Bir gün sıra sana da gelecek.” demek o.

“—Çok yaşasan, ne kadar yaşasan, sonu gene ölüm olacak. Ona göre tedbir al!” demek yâni.

Bunu mührüne yazmış. Yâni, bir vesikanın altına mührünü bastığı zaman, Ömer var; ama Ömer adı var mühürde; ama üstünde de, “Ölüm sana vaiz olarak yeter ya Ömer!” yazıyor. Öyle bir kimse...

Daha menâkıbından... Vefatı zamanında yanına toplaşmışlar. Tabii vefat edecek, belli artık. Yaralandı, işte yarası ağırlaştı; ölecek. Demişler ki

⁵ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V II, s.353, no:10556; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.302, no:1410; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Yakîn*, c.I, s.117, no:31; İbn-i Asâkir, *Ta'zîyetü'l-Müslim*, c.I, s.50, no:63; Ammâr ibn-i Yâsir RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.217; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.III, s.194; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.37, no:148; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîâb*, c.I, s.354; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXI, s.323; İbn-i Hacer, *Tehzîbü'l-Tehzîb*, c.V II, s.386; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXXXIV, s.260.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.804, no:35818; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.928, no:1933.

“—Ya Ömer sana ne mutlu, senden öncekiler senden hoşnut, razıydı... Yâni, Peygamber Efendimiz, Ebû Bekr-i Sıddîk ondan önceydi, ondan önce vefat ettiler. Onlar senden hoşnut ve razıydı. Biz de senden hoşnut ve razıyız. Şimdi sen aramızdan ayrılıyorsun; biz de senden hoşnut ve razıyız. Yâni, gidenler râzı, kalanlar râzı; ne mutlu sana!” gibi bir söz söylemişler.

Rivayete göre, acı acı gülmüş mübarek, demiş ki:

“—Sizin sözlerinize gafiller aldanır. Allah’a yemin ederim ki, şark ile garbın arasındaki mülk, para, pul, ev, emlak vs. hepsi benim olsa; kıyamet gününün korkusundan hepsini infak ederdim. Kıyamet günü dehşetli bir gün...”

Rivâyet edilir ki, çok defa kendi kendine:

“—Keşke Ömer, anan seni doğurmasaydı!” dermiş mes’uliyet duygusundan.

Yâni, cennetlik olmak kolay değil. Öyle göğsünü gere gere dolaş, burnunu havaya kaldır, onu kır, bunu çekiştir, ötekisini üz... Bilmediğin insanın aleyhinde konuş, kötüle... Ondan sonra o zulmü yap, bu haksızlığı yap... Nasıl vereceksin bunun hesabını?

Bak, büyük insanlar nasıl büyük oluyorlar! Nasıl titiyor... Ölüm döşeginde bile, eğer elinde bir şey olsa, onu vereceğini söylemiş. İşte böyle bir zat Hz. Ömer RA...

Seven seviyor, sevmeyen sevmiyor; nasib meselesi. Ne yapalım... Rasûlüllah Efendimiz'i de sevenler vardı, sevme yenler vardı. Allah ikaz eylesin, irşad eylesin.

Bir Allah dostuna düşmanlık beslerse insan, iyi olmaz sonu. Çünkü benimle muharebe açmış olur diyor bir hadis-i kudsîde... Allah'ın sevdiği bir insana kızarsan sen, ne olur? Sanki Allah'a harp ilan etmiş gibi olursun. Allah'ın sevdiği insanlara, pek öyle karşı çıkmaya gelmez.

Bak, Peygamber SAS Efendimiz'in hayatından ibret al ki, Seyyidü'l-evvelîne ve'l-ahirîn iken Peygamber SAS Hazretleri... Abdullah ibn-i Ümm-ü Mektum, iki gözü a'mâ zat.. O geldi, birkaç kişi de geldi kabilelerden. O ikide birde:

“—Ya Rasûlallah şu şöyle mi, böyle mi?” diye söz söylemek isteyince, onun lafa karışmamasını istedi Rasûlüllah Efendimiz. Ötekilere bir şey anlatacak da, onları müslümanlığa çekecek. Öyle biraz yüzünü ondan çevirip de öteki insanlara dönünce, Abese Sûresi nâzil oldu:

عَبَسَ وَتَوَلَّى أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى

(عبس: ۱ - ۲)

(Abese ve tevellâ) “Yüzünü döndürdü, buruşturdu. (En câhü'l- a'mâ) Kendisine o a'mâ geldi diye.” (Abese, 80/1-2) diye o sûre nâzil oldu. Yâni, Allah'ın sevdiği kimseymiş Abdullah ibn-i Ümm- ü Mektûm, demek ki, ondan öyle yüzünü çevirmemesi lâzımmış diye, Rasûlüllah Efendimiz'e ikaz için bir sûre indi.

Onun için... Rasûlüllah Efendimiz'in kendi hayatından nümûne söyleyelim:⁶

شَيْبَتُنِي سُورَةُ هُودٍ

(ابن مردويه عن أنس)

(*Şeyebetnî sûretü hûd*) “Hûd Suresi, benim saçımı sakalımı ağarttı, ihtiyarlattı beni.” buyurmuş.

Ne var Hûd Suresi'nde? Hûd Suresi'nin içinde bir ayet-i kerime var:

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ

(هود: ١١٢)

(*Fe'stakim kemâ umirte*) “Nasıl emrolunduysan, öylece dosdoğru ol!” (Hûd, 11/112) diye emir var.

Hadi bakalım, dosdoğru olmak çok büyük bir söz. Yâni, nasıl dosdoğru olacak insan? Ne kadar dosdoğru olacak; bir saat mi, iki saat mi, bir gün mü, beş gün mü, bir ay mı? “Ömür boyu dosdoğru ol!” demek işte o...

“—Nasıl emrolunduysan, öyle dosdoğru ol!”

Öyle dosdoğru olmak için gayret sarf ede ede, dikkat sarf ede ede, saçının sakalının ağardığını Rasûlüllah Efendimiz böyle bildirmiş.

⁶ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.102, no:107; İbn-i Sa'd, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, c.I, s.435; Hz. Ebû Bekir RA'dan.

Dâra Kutnî, *İlel*, c.I, s.210; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.164, no:981; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.903, no:2590 ve c.II, s.424, no:4091; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XXV, s.140, no:27760.

O Allah'ın en sevgili kulu, böyle yaşamış. İki gün aç gezmiş, bir gün yemek yemiş. Karnına taş bağlamış, o sıkıntıları çekmiş de, biz neye garanti duyarak o kadar günahları pervasızca işliyoruz? Yâni, söylediğimiz söze dikkat etmiyoruz, yaptığımız işe dikkat etmiyoruz...

Gafletten dolayı. Çünkü akıllı olan dikkat ediyor.

İşte bu Hz. Ömer'e Cebrâil AS selâm gönderiyor. Tabii Hz. Ömer'le bizzat konuşması olmadığından, çünkü vahye muhatap değil o... Onun için, Rasûlüllah SAS Efendimiz'e söylüyor:

“—Hz. Ömer'e selâm söyle ve ona bildir ki: (*Enne rıdâhu hükmün*) Onun rızası yâni, hoşnutluğu hikmettir ve ma'rifettir ve hükümdür; yâni, yerli yerindedir. Onun hoşnut olduğu şey doğrudur. (*Ve gadabuhû izzün*) Onun kızdığı şey de İslâm için izzettir, şereftir, yapılmaması uygundur.”

Başka hadis-i şerifler de var Hz. Ömer RA hakkında. Yalnız bir tanesi hoşuma gitti:⁷

⁷ Tirmizî, *Sünen*, c.V , s.618, no:3684; Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.96, no:4508; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.822; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XV III, s.29, no:3402; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.447, no:1743; Ukaylî, *Duafâ*, c.V ,s.84, no:1103; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIV, s.193, no:9737; Câbir ibn- i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIII, s.2, no:36089; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XXV II, s.468, no:30503.

قَالَ عُمَرُ لِأَبِي بَكْرٍ يَا خَيْرَ النَّاسِ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ
فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَمَا إِنَّكَ إِنْ قُلْتَ ذَلِكَ فَلَقَدْ سَمِعْتُ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَا طَلَعَتْ
الشَّمْسُ عَلَى رَجُلٍ خَيْرٍ مِنْ عُمَرَ

(ت.ك.عق.كر.عن جابر)

(*Kàle umeru li-ebî bekrin*) Ebû Bekr-i Sıddîk RA hakkında, Hz. Ömer RA buyurmuş ki:

(*Yâ hayra'n-nâs, ba'de rasûli'llâh.*) “Ey Rasûlüllah’tan sonra insanların en hayırlısı!”

Kime söylüyor, kim söylüyor? Hz. Ömer, Hz. Ebû Bekr-i Sıddîk’a söylüyor. demiş ki:

(*Yâ hayra'n-nâs, ba'de rasûli'llâh*) “Ey Rasûlüllah SAS’den sonra insanların en hayırlısı olan şahıs!” diye böyle seslenmiş.

(*Fekàle ebû bekrin*) Hz. Ebû Bekr-i Sıddîk bakalım ne yapacak. Böyle kendisine söylendi, insanların en hayırlısı denildi. O mübarek de demiş ki:

(*Emâ inneke in kulte zâke, felekad sem'itü rasûla'llâh SAS, yekül*) “Sen bunu bana nasıl söylersin? Sen mi söyledin bu sözü? Bana nasıl insanların en hayırlısı dersin? Ben Hz. Peygamber SAS’den işitmedim mi ki:

(*Mâ taleati'ş-şemsü alâ raculin hayrin min umer*) ‘Güneş Ömer’den daha hayırlı bir kimsenin üstüne doğmadı.’ dememiş miydi filanca zaman?” diye, o da ona iltifat etmiş.

Öyle, işte büyük olunca insan, büyük olunca kendisini küçük görür. Tevazu etti mi insan, Allah onu yükseltir. Büyük oldu mu küçük görür. Küçük de küçüklüğünü hisseder, ondan sonra böbürlenmeye kalkar. Belli ki, aşağılık duygusundan...

Büyük olsa, güzel yüzün süslenmeye ihtiyacı var mı? Yüz güzel olunca; allığa, pudraya, rastığa, sürmeye ne lüzum var? Yüz güzel, Allah öyle güzel yaratmış. Ötekisi uğraşsın artık, boyayacağım da, kırmızı yapacağım da, bilmem ne yapacağım da filan diye...

Onun için, o ona tevazu gösteriyor, o ona tevazu gösteriyor; öyle yaşamışlar. Allah-u Teâlâ Hazretleri şefaatlerine nail etsin ... O güzel huylardan bize de versin...

Yâni, ne olur yâni insanları iyi bilsek? Ne zarar ederiz. Farz edelim ki, Allah'ın iyi olmayan bir kulunu, iyi biliverdik; ne olur? İyi muamele ederiz, biz iyi... Hüsn-ü zan emir edilmemiş mi bize?

“—Ya Rabbi, bilemedim; ben zaten bilgisi az bir kulum. Cahilliğim çok... Kur'an-ı Kerim'de sen buyurmadın mı yâ Rabbi?

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا

(الأحزاب)

(*Innâ aradne'l-emânete ale's-semâvâti ve'l-ardı ve'l-cibâli feebeyne enyahmilnehâ ve eşfakne minhâ ve hamelehe'l-insan, innehû kâne zalûmen cehûlâ.*) [Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara teklif ettik de, onlar bunu yüklenmekten çekindiler, sorumluluğundan korktular. Onu insan yükledi. Doğrusu o çok zalim, çok cahildir.] (Ahzâb, 33/72)

İnsanoğlu için çok zalim, çok cahil demedin mi sen Kur'an-ı Kerim'de ya Rabbi? Çok cahilim, çok zalimim, çok kusurluyum. Ne yapalım, bilemedim onun kötü olduğunu, iyi sandım...”

Mâzur olur insan ya, kötü insanı iyi bilirse ne olur yâni? İyi bildim ya Rabbi, ben zaten aciz bir kulum, işte, iyi sandım.

İyi sandığı için iyi muamele eder, iyi olur; ama peki, iyi bir kulu kötü sanırsa, insan ne olur? Allah'ın iyi bir kulunu kötü sanıp da, ona kötü muamelesi yaparsa? O zaman vebal altında kalır. O zaman hesabını verecek. Eğer Allah'ın sevgili kuluysa o, o zaman yakasına yapışır:

“—Sen, o benim iyi, veli kuluma ne diye bu sözleri söyledin? Ne diye aleyhinde böyle dedi kodu ettin, ne yaptın?” diye, sorar Allah- u Teâlâ Hazretleri.

O halde İslâm ahlâkı, demek ki hüsn-ü zan besleyecek, iyiliğini düşünecek, iyiliğini isteyecek. Bir insana iyi muamele yap arsa, o insan senin yanında iyi davranır.

Bizim bir kadın öğretmenimiz vardı lisede, İngilizce dersine gelirdi. Kendisi anlatmıştı. Bir semte tayini çıkmış. O zaman, kabadayılardan

çok olduğu bir semt imiş orası. Yaşını geçirmiş, böyle lise çağını aşmış, kaç sene sınıfta kaldıysa, böyle iri yarı çocukların olduğu bir yere tayin olmuş bu... Genç bir öğretmen olarak, girmiş. Tabii böyle otoriteyi tutturayım diye, birkaç kez sert muamele edince, kabadayı talebeler kalkmışlar;

“—Biz seni asarız, keseriz!” gibi böyle tehdit etmeye başlamışlar.

“—Mektepten çıktım ikindiden sonra, dar sokaklardan yürüyeceğim. Baktım, o belâlı talebeler kaşları çatık bekliyorlar orada. Ne yapayım şimdi? Ya itecekler, ya dövecekler, ya bir zararları olacak yâni. Ben de bir aciz kimseyim. O zaman onlardan birisine adıyla söyledim: ‘Gel, şu çamurlarda, taşlarda iyi yürüyemiyorum, yardım et bana, şu çantamı tutuver!’ filan dedim. Ondan yardım isteyince, o zaman yumuşadı, çantamı tuttu. Ben öbür tarafa kadar gittim, teşekkür ederim filan dedim.” diyor. Öyle anlattı.

Bak kötü niyetli bir kimseye, iyi niyetli muamele edince, iyilik tarafını teşvik etmiş olursun. Kötülüğü söylemekte bir fayd ayo k ki... Kötünün kötülüğünü söylediğin zaman, bu sefer ne olur?

“—Nasıl olsa benim ne mal olduğumu anladı...” der kötülüğe devam eder. Onun için iyi, hüsn-ü zan dinimizin emri yâni. Hüsn- ü zan besleyeceğiz. “Cümle alem iyi, ben kötüyüm!” diyeceğiz.

Hocamız Rh.A, kendi babasından naklen söylerdi:

Herkes yahşi, ben yaman;

Herkes buğday, ben saman...

O Azerbaycan'dan gelmiş, yâni bizim dedemiz; neyse... Hocamızın babası... Oranın şivesiyle, böyle söylemiş.

“*Herkes yahşi, ben yaman; herkes güzel, ben kötüyüm. Herkes buğday, ben saman; herkesin işe yarayan bir hali var, ben çörçöp cinsindenim.*” diyebilirse insan, tevazu gösterdi mi Allah sever.

İşte Allah öyle güzellerin, büyüklerin, güzel huylarından bize de versin... Güzel huylu olalım, ne olur yâni... İnsan şu dünyada, isterse ömrünü kavgayla geçirir, isterse sevgiyle geçirir. İkisi de var. Sevgiyle geçirmek mi iyi, dostluk mu iyi; kavgayla geçirmek mi iyi?

Kavga ile geçirmek isterse insan, o kötü duygular, kızgınlıklar, hınçlar, kırgınlıklar içini kemirir. İçi sirke dolu gibi olur. Sevgiyle yaklaşırsa; çiçeğe bakar, gözü yaşarır:

“—Aman yâ Rabbi, ne güzel yaratmışsın, ne güzel kokusu var! Şunun yaprağının güzelliğine bak!” filan diye...

Ne bileyim, dağa bakar sevinir, ovaya bakar sevinir. Allah'ın kullarına, her birinin bir hoş tarafını bulur, isterse sever. Yok mu yâni... Her şeyin bir iyi tarafı yok mudur? Vardır...

Peygamber Efendimiz SAS, ashabı ile bir yerden bir yere gidiyormuş. Ne ders! Yolun kenarında bir köpek ölüsü... Epeyce zaman kalmış, kurumuş yâni. Arabistan'da da öyle durmaz, takır takır kuruyuverir. Çekilir böyle çarçabuk. Tabii kokusu var. Herkes burnunu şöyle tutmuş.

“—Öff, aman, ne kadar çirkin kokuyor.” diye öbür tarafa çevirmiş başını, öyle geçmişler.

E, çirkin kokuyor. Rasûlüllah SAS Efendimiz de aralarında.

“—Kokusu çirkindi ama, dişleri ne kadar muntazamdı, bembeyazdı.” buyurmuş.

Bak, “Köpek leşinde bile bir güzel tarafı görün!” demek istiyor. Köpeğin ağızındaki dişler bize lâzım değil ama, “Ey ashabım! İsterseniz kötü tarafını görürsünüz; isterseniz, iyi tarafını da görürsünüz.” demek istiyor yâni. Bir köpeğin leşinde bile dişleri muntazam, bembeyaz, öyle inci tanesi gibi dizilmiş dişleri var. Ne güzel!” demek istiyor.

İnsan öyle bakarsa memnun olur. Bir bardak yarısına kadar su dolu olsa, kötümser bakışla bakan bir kimse;

“—Yahu bu bardağın yarısı niye boş?” der, üzülür. Ötekisi de, iyimser bir bakışla bakar;

“—Ay, iyi, bardak boş değilmiş, yarısına kadar su varmış.” der, sevinir.

Aynı şey, aynı şey...

Eski devirde padişahlardan birisi bir rüya görmüş. Rüyasından çok telaşlanmış, merak etmiş. Demiş ki:

“—Bana bir rüya tabircisi bulun, çok meraklandım, bu rüya nedir?”

Gitmişler bir adam getirmişler, rüyayı anlatmış padişah:

“—Yor bakalım bunu, tabir et bu rüyayı!” diye söylemiş.

“—Çok felâketlerle karşılaşacaksınız.” demiş. “Hanımınızın öldüğünü göreceksiniz, çocuğunuzun öldüğünü göreceksiniz, şunun öldüğünü göreceksiniz, bunun öldüğünü göreceksiniz, ananızın, babanızın...” Akrabalarını saymaya başlamış böyle. “Hepsinin öldüğünü göreceksiniz!” filan deyince, padişah kızmış, kovmuş huzurundan.

“—Bu uğursuz adamı çıkartın benim yanımdan! Bir doğru düzgün, akıllı uslu adam getirin bana...” demiş.

Aramışlar, taramışlar. Şöyle güngörmüş, aksakallı, tecrübeli bir ârif hoca efendi bulmuşlar. Getirmişler onu.

“—Efendim, bu güzel rüya tabir edermiş.”

Anlatmış rüyayı ona. Dinlemiş, gülümsemiş o ihtiyar, sonradan gelen, ikinci gelen...

“—E, padişahım, size müjdeler olsun!” demiş.

“—Hayrola?” demiş.

“—Siz hanımınızdan daha çok yaşayacaksınız, çocuğunuzdan daha çok yaşayacaksınız, akrabanızdan daha çok yaşayacaksınız...”

Tabii, daha çok yaşayınca ötekilerin ölümünü görecektir ya, aynı şeyi söylüyor; ama söyleyiş tarzı farklı olduğu için, mükâfatlandırmış padişah.

Onun için, hayata da insan böyle bakabilir. Hayatı değiştirebilir miyiz bakışımızla? Değiştiremeyiz. İnsanları değiştirebilir miyiz? İnsanları da değiştirmek kolay değil. Haydi, çık kürsüye:

“—Ey insanlar şu iyidir, bu kötüdür.” de, insanlar iyi olsun, kötü olmasın...

Olmuyor. Hatta insan biliyor da, kendisi bile yapamıyor bazen. Yâni, öyle kolay değil... Onun için, hoş göreceksin. Yunus Emre boşuna mı söylemiş:

Yaratılanı hoş gör, yaratandan ötürü!

Allah yaratmış, Allah'ın kulu;

“—İnşâallah düzelir.” dersin.

Sevgiyle yaklaşırsan, düzelir. Kızgınlıkla yaparsan, daha beter artar. Yâni, her şeyin bir usülü var. Emr-i ma'rufun, nehy-i münkerin; iyiliği emredip kötülüğü yasaklamanın üslubu var. Öyle hareket edersek, içimiz sevgiyle dolu olursa, rahat ederiz. Etrafımız da rahat eder, bir şey de kaybetmeyiz.

c. Allah'ın Rızı Olduğu Din

Diğer hadis-i şerife geçelim. Böyle bu iki mübareğin arasındaki bu konuşmadan, bu dersleri çıkartmak hatırımıza geldi:⁸

⁸ Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.121, no:83; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Lafız farkıyla: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V III, s.375, no:8920; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V II, s.432, no:10865; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.329, no:1461; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.V, s.84, no:273; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LV, s.290; Hatîb-i Bağdâdî, *el-Müttefik ve'l-Müteferrik*, c.II, s.44, no:95; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.178, no:4481; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.V III, s.45, no:12659; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.39, no:5235;

Münâvî, *el-Ehâdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.69, no:157; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.96, no:15062.

قَالَ لِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى
إِنَّ هَذَا دِينٌ أَرْتَضِيهِ لِنَفْسِي وَلَنْ يُصْلِحَهُ إِلَّا
السَّمَاةُ وَحُسْنُ الْخُلُقِ فَأَكْرَمُوهُ مَهْمَا صَحَّبْتُمُوهُ

(سمويه، عد. ق. ع. خط. كر. ض. وأبو نعيم، والخرائطي في مكارم الأخلاق، عن جابر)

RE. 331/7 (*Kàle lî cibrîlü AS, kàle'llàhu tebâreke ve teâlâ: İnne hazâ dînün irtedaytühû li-nefsî, ve len yüslihahû ille's-semâhatü ve hüsnu'l-huluk, feekrimûhu mehmâ sahhabtümûh.*)
Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kâl, ev kemà kâl.

Bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz, Cebrâil AS'ın kendisine söylediği bir sözü naklediyor. Tabii, Cebrâil AS da Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden naklen getirmiş, söylemiş Rasûlüllah Efendimiz'e. Şöyle: (*Kàle lî Cibrîlü AS*) “Cebrâil AS bana dedi ki: (*Kàle'llàhu tebâreke ve teâlâ*) Allah-u Teâlâ Hazretleri şöyle buyurdu.” Yâni, ona hitaben nakletmiş Cebrâil AS... Nasıl buyurmuş Allah-u Teâlâ Hazretleri:

(*İnne hazâ dînün*) “Bu bir dindir ki, (*irtedaytühû li-nefsî*) kendim için. o din ile bana ibadet edilmesine râzı oldum. Şu din öyle bir dindir ki, ben o dine râzı oldum, kendim için seçtim o dini. Bana o dine göre ibadet edilmesinden hoşnut ve râzı oldum.”

Hangi din bu? İslâm dini... Yâni, “İslâm'ı seçtim ve kullarımın İslâm'a göre diyanet göstermelerine, bana kulluk etmelerine hoşnut ve râzı olurum; başkasına râzı olmam.”

Bu tabii bir ayet-i kerimenin mânâsıdır aynı zamanda. had is-i şerif bu böyle; ama ayet-i kerimede de mâlûm, hepinizin bildiği:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ

(آل عمران: ۱۹)

(*Inne'd-dîne inda'llâhi'l-islâm.*) “Allah indinde din, sadece ve sadece İslâm’dır.” (Âl-i İmran, 3/19) ayet-i kerimesi var. Allah indinde tek din, yegâne din İslâm’dır. Başkasını sevmez, kabul etmez. Kelimelerin sıralanışından, “Sadece ve sadece bu dini kabul ederim!” mânâsı çıkıyor Arapça üsluba göre.

Şimdi pekiyi, bu dine râzı olmuş Allah-u Teâlâ Hazretleri. Biz müslüman olursak Allah râzı olacak, başka bir dine râzı değil, başka bir şekil ile kendisine ibadet etmemizi istemiyor. Râzı değil, hoşnut değil başka şekilden...

Sonra, (*Ve lem yüslihahû ille's-semâhatü ve hüsnü'l-huluki*) “Bu dindarlığı, bu dini iki şey güzelleştirir. İki şey dahagüzel yapar bu dini, ıslah eder, güzelleştirir.” Nedir?

“Birisi, semâhattir.” Semâhat, lütufkârlık demek. Diğeri nedir? (*Hüsnü'l-huluki*) “Güzel huyluluktur.”

Demek ki Allah-u Teâlâ, İslâm’ı din olarak seçmiş, ondan râzı. İki şey bu dini daha da güzelleştiriyor. Demek ki üstünde zînet oluyor ve o zaman daha güzel oluyor. Birisi *semâhat*, birisi *hüsnü'l-huluk*... Semâhat ne demek? Lütufkârlık... Hüsnü'l-hulûk ne demek? Güzel huyluluk.

Demek ki, insan müslüman olacak; bir...

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ

وَرَسُولُهُ

(Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû) dedi, tamam... Müslüman oldu. Bu dinin güzelliği neyle tamamlanacak? Lütufkârlıkla, semâhatla tamamlanacak, güzel huyla tamamlanacak.

“—Semâhat nasıl olur?”

Semâhat iki şekilde olur:

Bir; malla semâhat olur. Elindeki parayla, imkânla, maddî vasıtalarla insanlara cömertlik yaparsın, *sehâvet* gösterirsin. Onlara verirsın, yedirirsin, giydirirsin; o insanların gönlünü alırsın. O zaman senin dindarlığın, bunu yapmayan öteki şahıstan daha yüksek bir dindarlık olur, daha kaliteli bir dindarlık olur, daha güzel, müzeyyen bir dindarlık olur, süslü bir dindarlık olur.

İkincisi; ahlâkla... Mânevî bakımdan ahlâk ile lütufkârlık. Yâni, parayla değil de, insanın sözüyle, sohbetiyle ve sâiresiyle başkasına lütufkâr davranması tarzında olur. *Kavlen* de olur yâni.

Güzel huy da, İslâmiyet'in ana hedeflerinden biridir. Müslümanlık niye geldi bize? Niye durup dururken Allah-u Te àlâ Hazretleri peygamber gönderiyor, kitap gönderiyor, müslümanların ne yapmasını istiyor? İki büyük hedefi var İslâmiyet'in. Esaslı hedef, yâni ana hedeflerden

birisi, bizi cahillikten kurtarıp, Allah'ın varlığından, birliğinden haberdar edip, ona güzel kulluk etmek için; bir... Yâni, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin ma'rifetullahına erdirmek için, ma'rifetullah için. İkincisi, güzel ahlak için.

Ma'rifetullah bize Mevlâmız'ı tanıttırıyor, o bakımdan lâzım! Güzel ahlâk niçin lâzım? İnsanların birbiriyle geçimi için lâzım! Yâni, insanlar toplu halde yaşıyorlar ya... Topluluk halinde yaşıyorlar. Köy kuruyorlar, kasaba kuruyorlar, üçü, beşi bir arada... Hiç olmazsa, ana bana, evlat, çocuklar bir arada oluyor; dağ başında bile olsa. Yine birkaç kişi oluyor. İnsanlar bir kişid en fazla oldu mu, aralarında ahlak şarttır. Huy olacak yâni..

Biri karı oldu, bir koca oldu. Ozaman kadının kocaya karşı vazifeleri, kocanın karıya karşı vazifeleri var. Mes'uliyetleri var, ödevleri, vazifeleri var. Şöyle yapması lâzım, böyle yapmaması lâzım diye kanun ve usul lâzım. Çocuklar varsa, çocukların ana babaya muameleleri, ana babanın çocuklara karşı muamelesi, çocukların birbirlerine muamelesi var. Koca bir köy ise, köy ahâlisinin birbirlerine muamelesi var. Şehir ise hakezâ... Demek ki ahlak, cemiyette; insanlar için yâni.

Bizim dinimizin hedeflerinden birisi, Mevlâmız'ı bilip tanıyıp, ona iyi kulluk etmek. İkincisi de öteki müslümanlarla, öteki kardeşlerimizle bir cemiyet içinde güzel yaşamak. Bu güzel huyla oluyor. Onun için dinimiz güzel huya çok ehemmiyet vermiştir. Nereden belli? Bu hadis-i şeriften belli bir kere.

Başka nereden belli? Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:⁹

بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ

(ك.ق. عن أبي هريرة)

(*Buistü li-ütemmîme mekârime'l-ahlâk.*)
“Ben güzel ahlâkı tamamlamak için, gelip size öğretmek için gönderildim.” Güzel huyu öğretmek için geldim ben... Niçin peygamber oldum? Size güzel huyluluğu öğretmek için peygamber oldum.

Başka bir hadis-i şerifte buyruluyor ki:¹⁰

الْإِسْلَامُ حُسْنُ الْخُلُقِ

(الدَّيْلَمِيُّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ)

⁹ Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.670, no:4221; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.191, no:20571; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.192, no:1165; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.122, no:276; Ebû Hüreyre RA'dan.

Lafız farkıyla: İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.904, no:1609; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.381, no:8939; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.104, no:273; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V I, s.230, no:7977; İbn-i Sa'd, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, c.I, s.192; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.V II, s.188, no:835; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIX, s.252; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.V I, s.324, no:31773; Zeyd ibn-i Eslem RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.33, no:5217 ve c.XI, s.559, no:31969; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.243, no:638 ve s.339, no:916.

¹⁰ *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.36, no:5225; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XI, s.17, no:10149.

(*El-islâmü hüsnü'l-hulûkı.*) “Müslümanlık, güzel huyluluktur.” Başka bir hadis-i şerifte buyuruyor ki:¹¹

إِنَّ الرَّجُلَ لِيُذْرِكَ بِحَسَنِ خُلُقِهِ دَرَجَاتٍ قَائِمِ
الَّيْلِ صَائِمِ النَّهَارِ

(*Inne'r-racüle leyüdrükü bi-hüsni hulukihî, derecâti kâimi'l-leyli sâimi'n-nehâr*) “İnsan güzel huyu sayesinde, geceleri sabahlara kadar hiç uyumayıp ibadet eden; gündüzleri akşamlara kadar sıcak, soğuk, uzun, kış, yaz demeden, o dudakları kuruyarak Allah için oruç tutan, o kıymetli ibadeti yapanların sevabına nâil olur.” Neyle? Güzel huyu sayesinde... Güzel huylu oldu mu bir insan. O geceleri ibadet eden, gündüzleri oruç tutan insanın sevabına nail olur. İşte bizim dinimizin hedeflerinden birisi güzel huylu olmak.

Çirkin huylu olursa insan ne olur?

Ha, Peygamber SAS Hazretleri bir gün buyurmuş ki:

“—Ey ashabım, müflis kime derler? İflas etmiş adam kime derler?” diye sormuş.

¹¹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.668 no:4798; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.90, no:24639; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.128, no:199; Beyhakî, *Şuabü'l- İman*, c.V I, s.237, no:7998; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.194, no:731; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V I, s.313; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.468, no:3785; İbn-i Adiy, *kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.220; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.464, no:2098; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.4, no:5147; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.V II, s.290, no:6322.

E, Araplar tüccar millet, işleri güçleri, kervanla mal almak, mal götürüp getirmek, satmak... Biliyorlar yâni iflasın ne olduğunu.

“—Yâ Rasûlallah, işte iflas, insanın sermayesini kurtaramaması, ziyan etmesi, sermayeyi değerinden çıkartıp, hiç bir şeyi kalmamasıdır bir tüccarın.

“—Hayır, asıl müflis, hakiki müflis o kimsedir ki: Kıyametgünü mizanın başına, terazinin başına dağlar gibi sevaplarla gelir.” Neden? E, müslüman insan, ibadet etmiş, taat etmiş, hayr u hasenat yapmış, sevap kazanmış; dağlar gibi sevapla gelir mizanın başına.

Gelir ama mizan var, hesap var, hadis-i şeriflerde geçiyor ki, insanın yâni sırtının ürpermesi lâzım, şakaklarından ter boşanması lâzım, mahşer halkına sesleneceklermiş; diyeceklermiş ki:

“—Ey mahşer ahalisi! Bu şahıs filanca oğlu filancadır veya filanca kızı filancadır. Bunda kimin hakkı varsa, bunun hesabının görülme zaman geldi, gelsin hakkını istesin.”

Şimdi mahşer halkından, hak sahipleri, hepsi gelmeye başlıyor. Birisi gelecek diyecek ki:

“—Ya Rabbi, şu şahıs benim hakkımı şöyle yedi.”

“—E, hak yediyse, o zaman demek ki burada sen ondan alacaksınız. Al sevabından.”

Sevabının bir kısmını ona verecekler. Onun hesabı ne zaman olacaksa artık, ayrı; ama buradan sevabın bir kısmını alacak o yığından.

Sonra bir başkası gelecek, yine bir şikâyet, yine bir doğru iddia, yine alacak, yine alacak, yine alacak... Hulasa-i kelam, o dağlar gibi sevap böyle hak sahipleri tarafından alınıp, alınıp, alınıp bitecek; ama hak sahipleri bitmedi. Daha kuyrukta var. Geldi bir tanesi;

“—Ya Rabbi, bana da şöyle haksızlık etmişti. Beni şöyle incitmişti, böyle kırmıştı, bana şöyle zulmetmişti...” deyince, ona verilecek sevap kalmadı. Dağlar gibi sevap gitti. O zaman Allah -u Teâlâ Hazretleri buyuracakmış ki:

“—Sen günahından buraya bırak. Çünkü günahla sevap zaten denkleştirilmiyor mu? Birisi ötekisini götürmüyor mu? O zaman günahını bırak.”

Ötekisi gelecek günahını bırakacak, berikisi gelecek, günahını bırakacak... Sonunda hesabı bittiği zaman dağlar gibi bir günah yığınıyla karşı karşıya kalacak. “İşte asıl müflis budur.” Diyor Peygamber Efendimiz. Asıl iflas etmiş insan bu.

Çünkü dağlar gibi sevap gitti. Arkasından dağlar gibi günah yığıldı, kaldı mizanın başında. Tabii, o adamın halini düşünün. Onun için güzel huy çok önemli. Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi huy güzel insan eylesin...

Güzel huy nedir? Şimdi güzel huydan söz açılırsa, haftalarca insan söz söylemesi gerekir. Çünkü İslâmiyet bunu öğretmeye çalışmış. Çok yâni huylar, güzel huylar çok. Kısaca söylemek gerekirse, kısaca güzel huyluluğu nasıl anlatabiliriz? Müslümanlar senin hakkında

ne diyorlar? Sen şöyle bir köşeye çekildiğin zaman senin arkandan öteki müslümanlar, senin tanıştığın, iş yaptığın, beraber temasta bulunduğun, yaşadığın öteki salih müslümanlar senin hakkında ne diyor?

“—Allah taksiratını affetsin, kusurunu affetsin, biraz sinirlicedir, çok kırar.” Filan mı diyor? Veyahut işte “Hak, hukuk tanımaz, insanların paralarını, pullarını alır, kendi üzerine geçirir.” mi diyor? Veyahut ne diyorsa...

Veyahut da

“—Çok iyi bir kimsedir, melek gibi bir kimsedir. Hiç karıncayı incitmez, hiç birimiz ondan şikâyetçi değiliz, Allah ondan râzı olsun!” mu diyorlar?

Arkandan insanlar, müslümanlar —ama müslümanların sâlihleri— iyi şeyler söylüyorsa, sen iyi huylusun. Kötü şeyler söylüyorsa, yaka silkiyorlarsa;

“—Aman, aman, hacıdır, hocadır; ama neyse hadi beni fazla söylettirme...” filan diyorsa, o zaman yandın.

O zaman fena durumdasın. Yâni, o zaman çok düzeltilecek halimiz, huyumuz var demektir. O zaman fena. Çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri o insanları şahit getirecek kıyamet gününde.

Onların hükmü, hüküm...

Diyor ki bir hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz:

“—Sen bir topluluğun içine gittiğin zaman, sana ‘Ehlen ve sehlen, merhabâ!’ derlerse...”

Yâni, “Hoş geldin, sefa getirdin, aramızda yerin var, baş üstünde yerin var, buyur, sevindik senin geldiğine, otur yâhu, şöyle başköşeye geç filan gibi... (*Femerhaben lehû yevme’l- kıyâmeh*) “İşte kıyamet gününde ona da öyle denilecek. Gel buyur denilecek.” Müslümanlar öyle dediği için dünyada...

“—Eğer senin gittiğin yerde sana, (*Fekahten leke*) diyorlarsa. *Kaht*, kıtlık demek Arapça’da... Yâni demek ki, böyle istemedikleri bir kimse gelirse, o zaman ona merhaba demezlermiş de Araplar, kendi adetlerine göre, “Kıtlıkta geldin.” derlermiş. Ne demek yâni:

“—Yanımızda sana ikram edecek yiyecek yok, içecek yok, meşrubat yok, süt yok, peynir yok, yoğurt yok... Yâni, sana bir şey veremeyeceğiz, kusura bakma, seni misafir edemeyeceğiz.” demek.

Kahten leke demek, kusura bakma veyahut dobra dobra seni aramızda istemiyoruz demek.

“Eğer bir kimseye müslümanlar böyle demişse, (*fekahten lehû yevme’l-kıyâmeh*) kıyamet gününde de ona *kahten* denilecek.” yâni, kıyamet gününde ona muamelesi öyle olacak.

Onun için, aman müslümanların sâlihlerini kızdırmayalım! Müslümanların sâlihlerini aleyhimize döndürtecek bir huya sahip olmayalım!

“—Niye müslümanların sâlihleri deyip duruyorsun hoca efendi?” dersiniz; insanların hepsini memnun etmek mümkün değil.

Sen şurada çıkarsın bir hayırlı iş yaparsın, hayırlılar memnun olur, hayırsızlar kızar. Evine parmaklık yapsan, evin içindekiler memnun olur, hırsızlar kızar.

“—Ben şimdi bu evin neresinden gireceğim içeriye?” diye. Beğenir mi? “Ben şimdi nasıl çalacağım bu adamın parasını?” der.

Sen memlekete hayırlı bir iş yapsan, hayr u hasenat yapsan, memleketin işini geliştirecek... Yunanlı kızar... Sen memleketi biraz kalkındırmak istesen, Bulgar kızar, Rus kızar, Amerikalı kızar, İngiliz kızar... Neden? Onlar öyle bir kuvvetli Türkiye istemiyorlar ki... İnek gibi sağsınlar, hem ölmesin; sütü lâzım çünkü... Ondan sonra, faydalansınlar. Öyle istiyorlar. Yâni, arslan gibi olursa istemiyorlar, bizi parçalar diye korkuyorlar. Kıpırdamasın yerinden, bağlı dursun, önüne ot koyalım, yesin, arkasından sütünü sağalım, içelim... Böyle...

İster mi, o şimdi senin uçak yapmanı, tank yapmanı, kuvvetli ordunun olmasını, güçlü kuvvetli olmanı, öteki kültür birliği yaptığın şeylerle birlik beraberlik yapmanı... İstemez... Demek ki, dünyada herkesi memnun etmek mümkün değil. Salihler memnun oldu mu, tamam... Varsın katiller, hırsızlar, arsızlar, namussuzlar; onlar beğenmesin. Zaten beğenmeyecek.

Dünyada herkes herkesi sevmez ki. Peygamber Efendimiz insanların en mükemmeli değil miydi? Mükemmeliydi... Herkes sevdi mi Peygamber Efendimiz'i... Maalesef... Ebû Cehil vardı ya ne kadar uğraştı. Hani namaz kılarken, ne

kadar zulmettiler. Harp için nice nice hasımları karşısına geldi, asker çekti. Nice ezalar, cefalar ettiler. Hele hele o taife gittiği zaman nasıl taşladılar... Topukları yarıldı, dişi Uhud Harbi'nde nasıl kırıldı, mübarek dişi şehit oldu. Nasıl bazı kimseler ona kahin dediler, bazıları şair dediler. Çeşit çeşit iftiralara yapmadılar mı?.

Demek ki bu insanların dilinden kurtulmak mümkün değil. Ozaman ne yapalım? Allah'a sevdirmeye çalış kendini... İnsanlara sevdirmeye çalışsan, şaşırır kalırsın. Birisi öyle der, birisi böyle der, ne yapacağını şaşırırsın. Allah'a sevdirdi. Allah'a sevdirdiysen, Allah-u Teâlâ Hazretleri bir kulu sevdi mi, buyurmuş ki:

“—Ey Cebrâil, ben filanca kulumu sevdim, sen de onu sev...”

Cebrâil AS da gök ehline dermiş ki:

“—Ey gök ehli! Yâni, melekler, çeşit çeşit varlıklar. Allah-u Teâlâ Hazretleri filanca kulunu seviyor, siz de sevin!”

Ondan sonra yeryüzündeki insanlara seslenilmiş, varlıklara... Gök ehli de yer ehli de severmiş. Zaten insanı varsın, sevmesin hiç kimse, Allah sevdi mi kâfi değil mi? Allah-u Teâlâ Hazretleri sevdi mi, kâfi... Onun için bir tek sevginin peşinde koşmak lâzım, öyle işi karıştırmaya lüzum yok.

“—Aklım ermez fazla uzun şeye.” deyiverir değil mi insanın karşısındaki kimse... “Bana bir tek şey söyle, öyle uzun boylu nasihata aklım ermez.”

“—Peki, bir tek şey söylüyorum: Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne kendisi sevdirmeye çalış.” Başkalarını sevgileriyle uğraşma, bitmez tükenmez... Onu memnun edersin, ötekisini memnun edemezsin. Çocuklarına bile aynı cins elbiseden üç tane alırsın. Birisi mavi, birisi yeşil, birisi kırmızı...

“—Ee, ben kırmızıyı istiyordum.” der, ille kardeşine verileni ister. Kendisine verilenden memnun olmaz filan... Yâni, hep olan şeyler ya bunlar. Onun için Allah’ı memnun etmeye çalışmak lâzım.

Pekâlâ... (*Feekrimûhu mehmâ sahibtumûhu*) “O halde bu dine ne zaman sahip olursanız ikram ediniz bu şeylerle; cömertlik huyuyla, güzel huy ile... Cömertlikle, semâhatla ikram ediniz.” diyor Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin Rasûlü...

Tabii Allah-u Teâlâ Hazretleri’nden Cebrâil öyle şey yapmış.

Bu hadisin böyle uzun ibaresini kısaltacak olursak ne diyeceğiz?

Bizim dinimiz iki şeyle zînetleniyor:

1. Cömertlik.
2. Güzel huyluluk.

Cömert olacağız. Mübarek, bırak başka insanların da gönlü hoş olsun! Sevindir, biraz şöyle ver bakalım, güle güle gittiğini bir gör fukaranın... Bir zavallıya, bir dula, bir fakire, bir yetime yardım et, bir başını okşa! Oynaya oynaya, sevine sevine koştüğünü bir gör!

Hiç unutamıyorum, şuramda bir derttir. Ankara’da bir bayram arafesinde, bir şey almak için çarşıda dolaşıyorum. Çöpçü kıyafetli birisi, yanında da bir çocuk var. Geldiler, adinin adisi bir pantolona baktılar... Bayram ya ertesi gün... Çocuğuna pantolon alacak; ama maaşı az adamın, belli.

“—Kaça?” diye sordu.

“—Yirmi lira!” filan dedi o zaman...

“—Çok gelecek bana...” dedi, boynunu büktü gitti.

Yâni, yirmi lirayı bile veremedi. Şimdi insanın yanında para olsaydı da, imkân olsaydı da, daha atik davransaydı:

“—Al yirmi lirayı, ver şu pantolonu...

“—Al evlâdım!” deseydi... O çocuk nasıl oynaya oynaya, se vine sevine gidecekti.

İşte onun o sevincini biraz tat! Başkalarını sevindir! Müslümanın gönlüne neşe sok, yâni müslümanı sevindir! Dille mi sevindirirsin, malla mı sevindirirsin; nasıl yolla sevindirirsen, biraz sevindir Allah’ın kullarını... Yâni, hep dert olacak değilsin ya başkalarına... Biraz da başkalarını hoşnut et!

Hiç bu tarafa şey yapmıyoruz yâni.

Şimdi, iki gün önce bir köye gittik. Köyde bizim tanıdığımız birisi var, Yüksek İslâm Enstitüsü’nden mezun... Evde yokmuş. Oradan konuşurken dediler ki:

“—Filanca amca vefat etti. Üç hafta oldu.”

“—Haydi ona da gidelim de ailesine ‘Başınız sağ olsun! Allah rahmet eylesin, Allah sizlere sabır versin!’ filan diyelim dedik, gittik.

Tabii, ummadıkları bir şekilde bizim oraya gitmemizden, ziyaretimizden çok memnun oldular. Allah böyle küçük şeylerden ,çok hayırlar ihsan ediyor. Bunları ihmal etmemek lâzım, ziyaretleri yapmak lâzım!

Yalnız orada, “Yâhu, işte bizim falanca arkadaş...” filan deyince, dediler ki:

“—Hocam, o arkadaş bizi beğenmez, bizimle gelmez.” dedi.

Bizim ilk gittiğimiz şahıs, evde bulamadığımız şahıs, köylüsüyle konuşmuyormuş.

“—Bize gelmez, cenazeye bile gelmedi” dedi. “Sen o nun ilmini şöyle bir yere al, öbür tarafını bir kenara atıver!” dedi.

Yüksek İslâm Enstitülü ya... Yâni, okulun adını da söylemem doğru olmadı; ama... Şu bakımdan söylüyorum yâni, Yüksek İslâm Enstitülü kardeşlerimizin yüzde doksan beşi böyle yapmaz da, o öyle yapınca iyi olmamış yâni...

“—Sen onun bilgisini şöyle alıvereceksin, öbür tarafa kendisini atıvereceksin.” diyor. “Cenazemize bile gelmedi.” diyor.

Ya, insan aynı köyde olur da gitmez mi? Bak gitmedi diye ne kadar kalbi yıkılmış. Gittik diye ne kadar seviniyor.

İnsanın eti yenmez, derisi giyilmez; bir tatlı dili var. Bir gideceksin, işte,

“—Başın sağ olsun!” diyeceksin.

Biraz bir Tebâreke okuyuverirsin, dua ediverirsin, teselli edersin.

“—Yapabileceğimiz bir hizmet var mı?” dersin, gönlünü alırsın, gidersin.

Hiç bir şey vermeye bile lüzum yok. İlle dağları devirip de, ona koyun sürüleri bağışlamana lüzum yok ki...

İnsanoğlu karşısından tatlı dil bekliyor, güler yüz bekliyor. Somurtsan, kızar. Somurtsan yâni, iki kimseyi bir odaya koysan, birbirlerine somurtsalar; akşama hasta olurlar. Hiç bir söz söylemesinler. Yâni, somurtmak böyle zararı vardır. Ne olur gülüversen de, biraz tatlı konuşsan?

d. Kadere İman

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹²

قَالَ لِي جِبْرِيلُ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَا مُحَمَّدُ مَنْ أَمَنَ بِي
وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ فَلْيَلْتَمِسْ رَبًّا غَيْرِي

(الشيرازى فى الألقاب عن على، وفيه محمد بن عكاشة الكرمانى)

RE. 331/8 (*Kàle lî cibrîlü: Kàle'llàhu azze ve celle: Yâ muhammedü men amene bî, ve lem yü'min bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî, felyelte-mis rabben gayrî.*)

¹² Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.187, no:4514; Huzeyfetü'l-Yemân RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.215, no:607; *Münâvî, el-Ehâdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.86, no:200; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.97, no:15064.

Cebrâil AS bana dedi ki: Allah-u Teâlâ Hazretleri şöyle buyurdu:

“—Ey Muhammed! (SAS) (*Men amene bî*) “Kim bana iman ederse... (*Ve lem yû'min bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî*) “Kadere inanmazsa, bana iman ediyor da, kadere inanmazsa... Yâni, hayrın ve şerrin Allah'ın takdiriyle olduğuna; bu kainatı Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin yaratıp idare ettiğine, her şeyin onun emriyle olduğuna inanmazsa...”

Yâ nasıl oluyor bu işler? Allah-u Teâlâ Hazretleri tasarruf eylemese, bu mülkün sahibi olmasa, olur mu? Bir gün yerli yerinde durmaz şu dünya... Trafik polisi bir an şu dört yoldan ayrılınca, nasıl vasıtalar birbirine giriyor ışıklar yanmayınca... Allah-u Teâlâ Hazretleri kâinatı sevk ve idare ediyor. Onun takdiriyle oluyor. Allah'a inanıp da kaderine inanmayan için şöyle buyurmuş: (*felyeltemis rabben gayrî*) “Benden gayrı bir Rab arasın kendine... Benden gayrı bir Rab arasın.”

Tabii burada demek ki şu var: Kadere inanacak insan da, tabii Allah-u Teâlâ Hazretleri bu kâinatın sahibi, mâliki, ol dediği oluyor, olma derse bir şey yok oluyor.

هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ

(الأعراف: ١٥٨)

(*Hüve yuhyî ve yümît.*) [O diriltir ve öldürür.]
(A'raf, 7/158) Ölüm onun emri, hayat onun emri...

بِيَدِهِ مَلَكَتُ كُلِّ شَيْءٍ

(المؤمنون: ٨٨)

(*Bi-yedihî melekûtü külli şey'*) “Her şeyin hükümlanlığı ve tasarrufu onun elindedir.] (Mü'minûn, 23/88) Tamam...

Bunu bildikten sonra, bir de başına gelen kadere râzı olacak:

“—Eh, ne yapalım, böyle takdir etmiş, başıma bugün şu iş geldi.” diyecek, râzı olacak.

“—Râzı olmazsa benden gayrı Rab arasın! Maden benim kaderime inanmıyor, râzı olmuyor; o zaman benden gayri bir Mevlâ arasın kendisine, Rab arasın!” diye büyük bir tehdit var.

Bundan çıkan ders nedir? Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin kaderine iman et, korkma!

Ne yapalım, bu dünyanın hayatı bazen tatlı, bazen tuzludur, bazen acıdır. Bütün yaşayanlar, hepsi kalsaydı, dünyada yaşanacak yer kalmazdı. Bir kısmı gelecek, bir kısmı da sırası geldiği zaman gidecek. Ölüm de hak... Doğum da hak...

Eh, bazen kâr olur, bazen zarar olur. Hepsinin faydası var. Zarar ettiği zaman biraz boynu bükülür, yalvarır, yakarır. Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne daha güzel dua edersin. Kâr ettiğin zaman şükredersin. Zarar ettiğin zaman sabredersin. Hepsi bir çeşit imtihan işte... Allah-u Teâlâ Hazretleri dünya hayatında, imtihanında çeşit çeşit sorular soruyor. Bazen zarar olur, o zaman;

“—Eh, ne yapalım, Mevlâm böyle nasib etmiş.” Dersin, sabredersin, Allah oradan ecir verir.

Bazen bolluk verir

“—Ya Rabbi, řu akşam, řu sofradaki nimetlere bak!” dersin, gözün yaşarır... Kavun var, karpuz var, tuzlu var, tatlı var, baklava var, börek var, çörek var, et var, köfte var... bilmem ne.

“—Çok şükür ya Rabbi!” dersin, şükredersin, ecir alırsın.

Hep iyi gidip gidip de, bir kez kötü gidince hemen ara bozulacak mı? Olur mu öyle şey? Yâni arayı bozmak erkeklığe, mürüvete, mertliğe sığar mı? Hep iyi gidip dururken, birden hoşuna gitmeyen bir şey oldu mu, ahbaplık bozuluyor. Öyle kulluk olmaz tabii. Bize düşen ders nedir? Allah-u Teâlâ Hazretleri’nden biz daima sıhhat isteriz, afiyet isteriz, huzur saadet isteriz; ama eğer takdir ederse, başımıza biraz sıkıntılı bir şey gelirse o zaman da sabrederiz. Yâni,

“—Eh, Mevlâm böyle takdir eylemiş.” Diye sabrederiz. Bu imanın önemli bir rüknüdür yâni... Bu imanın çok önemli rükünlerinden biridir. Böyle kadere iman etmeyen insan huzur içinde olmaz. Tadını tadamaz yâni hayatın. O meşakkatin bile bir sabrettin mi arkasından bir lezzet gelir ağzına, şaşar kalırsın.

“—Allah Allah!” dersin.

Yâni, tarif edilmez bir takım güzellikler gelir insana. Onun için başına sıkıntılı bir şey geldiği zaman feryad u figanı basma. Sabret... Allah ecri oradan verecek, öyle verecek.

“—Mevlâm! Sen bilisin...” dersin, “Ben aciz naçizim.” dersin. Biraz tahammülün azalırsa, tahammül edemezsen:

“—Ya Rabbi, biliyorsun ki” dersin, “ben çok zayıf bir kulum” dersin. “bana böyle ağır yük yüklediğin zaman benim omuzların çatırdıyor.” dersin. “Sen bilirsin ya Rabbi!” dersin. “Sabretmeye çalışıyorum; ama sen bana sabır ver!” dersin filan... O gene lütfeder. Yâni, Allah-u Teâlâ Hazretleri kullarına zulmetmez. Yine lütfeder, yine bakarsın ki işler dönmüş.

e. Ne Kadar Yaşarsan Yaşa, Sonunda Öleceksin!

Bir hadis-i şerif daha okuyacağım. Ondan sonra derse son vereceğim. Bu hadis-i şerifi iyi dinleyin:¹³

قَالَ لِي جِبْرِيلُ يَا مُحَمَّدُ عِشْ مَا شِئْتَ فَإِنَّكَ مَيِّتٌ
وَأَحِبُّ مَنْ أَحَبَّبْتَ فَإِنَّكَ مُفَارِقُهُ وَاعْمَلْ مَا
شِئْتَ فَإِنَّكَ مُلْقِيهِ

(ط. هب. والشيرازي عن جابر)

¹³ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V II, s.348, no:10540; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.242, no:1755; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.349, no:10541; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.360, no:7921; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.306, no:4278; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.435, no:746; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.304, no:619; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.846, no:42114; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.100, no:15073.

RE. 331/9 (*Kàle lî cibrîlü*) “Cebrâil AS bana dedi ki:” buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz:

(*Yâ muhammed SAS, iş mâ şî'te, feinneke meyyitün*) “Ey Muhammed, ne kadar yaşarsan yaşa, öleceksin. İstersen yüzlerce sene yaşa... Sonu ne? Ölüm... Ne kadar yaşarsan yaşa, öleceksin.

(*Ve ehib –veyahut– ahbib men ahbebe*) Kimi istersen sev, (*feinneke mufarikuhû*) kimi istersen sev, ayrılacaksın. Kimi istersen sev, ayrılacaksın.

(*Va'mel mâ şî'te*) Neyi istersen işte, hangi ameli istersen yap; (*feinneke mülâkîhi*) o amelin karşılığını göreceksin, onunla karşılaşacaksın, ahirette amelin senin karşına gelecek.”

“—Ya, ben senin falanca zamanda yaptığın işlem?” diye karşında göreceksin. Kabirde daha başlayacak, ondan sonra âhirette göreceksin.

Bu hadîs-i şerîfte ne var?

Bu hadîs-i şerîfte hep bildiğimiz şeyler var; ama çok dokunaklı bir ibareyle söylüyor.

“—Ey Muhammed! Ne kadar yaşarsan yaşa, öleceksin.” demek, “Ey Ümmet-i Muhammed! Hayatınıza dikkat edin, ölümü nazara dikkat alarak yaşayın.” demek.

Peygamber Efendimiz kendisinin öleceğini bilmiyor mu?

Biliyor! O sözden, bu hadis-i şeriften murat biziz. Maksat bizi ikaz... Demek ki biz ölümü düşüneneceğiz. Bak burada hadis-i şerif bize ölümü hatırlatıyor. Ne kadar yaşarsan yaşa, öleceksin.

Ne demek öleceksin?

Öleceğini hesaba katarak yaşa ve ölümden sonrası için hazırlık yap. Oranın hazırlığı buradan yapılıyor. Orada ne yaptıysan burada göreceksin. Orada artık hazırlık yok, hazırlığı burada yapacaksın. İyi işler yaparsan iyi şeylerle karşılaşırsın. İkincisi kimi seversen sev, ondan ayrılacaksın...

.....

Dua...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

18. 04. 1982 - İskenderpaşa

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü